

نامها، جایگاه و کارکردها

۱- آهورامزدا (به اوستایی مزدا اهوره. «مزدا اهوره») نیز با نام‌های: اهورا، اورمز، هورمز، اورمز، هورمز و هُرمز و ورمز نام آفریدگارِ نکویی‌ها و دادار و پروردگارِ همه هستی در مزدیسنا است. اهورامزدا آفریننده و داور جهان است.

واژه خدا یا خدای از واژه اوستایی خوداته *xvadāta* که در اوستا صفت است گرفته شده است. معنای این واژه برابر است با پاینده به داد خود یا خودِ قانون. این واژه در پارسی میانه به صورت خوتای (مانند خوتای نامک) و به معنای آفریدگار یاد شده و به این ترتیب به فارسی امروز نیز رسیده است.

دارنده یا صاحب معنی دیگر واژه است که به گونه‌ای خانه خدا (صاحب خانه) در فارسی امروز هم هست. ۲- امشاسپندان (امشاسپندان یا امشه سپنته)، هفت امشاسپندان یا هفت فرشته نزدیک (مقرب) اهورامزدا هستند.

امشاسپند (اشفاسفند) در اوستایی نو «امش سپنت و در پهلوی به «امش سپند یا «امهرپسند» در فارسی امروزی می‌توان «ناحیه‌ای مقدس یا ورجاوند جاودانه» گفت. این واژه در ادبیات زرتشتی فرنام هر یک از مهین ایزدان یا فروزه‌های خدای بزرگ یا اهوره مزداست.

هر یک از این امشاسپندان نمایه یکی از ویژگیهای اهورامزدا هست.

۳- ایزدان، ایزد. [ز] در اوستا «یزته»، در سانسکریت، «یجته» صفت از ریشه «یز» بمعنی پرستیدن و ستودن پس «یزته» لغتاً بمعنی درخور ستایش و به فرشتگانی اطلاق می‌شود که از امشاسپندان پایینتر هستند. این واژه در پهلوی «یزد» و در فارسی ایزد شده ولی در فارسی ایزد به معنی خدا و آفریدگار هم به کار می‌رود و در حقیقت اطلاق خاص به عام شده.

هفت امشاسپندان یا هفت فرشته مقرب و تفاوت آنها با ایزدان

امشاسپندان ویژگیهای خود اهورا مزدا و ایزدان فرشتگان نگهبان، پاسدار و راهنمای جهان و جهانیان هستند. برای باریک بینی / دقت علمی در این گروه ما ایزد را به همین معنی به کار می‌بریم. همچون ایزد مهر، ایزدبانو اناهیتا و مانند آن.

۴- نمونه بنیادی * (Archetype) "برابر نهادهای چندی برای این واژه در فارسی پیشنهاد شده است که "خاطره ازلی" "کهن نمودگ" و "کهن الگو" را از آن میان می‌توان یاد کرد. بنا به تعریف هیچ یک از این برابر نهادها را نمی‌توان علمی و درست دانست.

زیرا رویدادی یا رفتاری ست از ایزدی که در زمان بی‌زمان، زمان بیرون از زمان، روز بی‌آغاز و بی‌انجام (ilo tempora) رخ داده است. ازینرو نه کهن است و نه تازه!